SİRKÜLER

SAYI : 2013/35 İstanbul,02.05.2013

KONU : Vadeli çekler reeskonta tabi tutulabilecektir**.**

Vergi Usul Kanunu'nun 281. ve 285. Maddeleri uyarınca mükellefler dönem sonlarında alacak ve borç senetlerini reeskonta tabi tutarak değerleme gününün kıymetine getirebilirler.

Böylelikle, senede bağlı vadeli alacak ve borçlarda, vade farkının sonraki dönemlere isabet eden kısmı dönem gelir ve giderlerinden çıkarılmış olmaktadır.

Maliye Bakanlığı, şimdiye kadar vadeli (ileri düzenleme tarihli) düzenlenmiş çekleri alacak ve borç senedi kapsamında görmemekte ve dolayısıyla bunların vergisel açıdan reeskonta tabi tutulmasını kabul etmemekteydi.

Ancak; Gelir İdaresi Başkanlığı'nca yayımlanan 30 Nisan 2013 tarihli Vergi Usul Kanunu Sirküleri/64 ile;

Çek Kanunu'nda yapılan değişikliklerden ve vergi uygulamalarında olayın görünen yönü değil gerçek biçimi esas alınarak buna göre işlem yapılacağı ilkesinden hareketle vadeli çeklerin dönem sonlarında alacak ve borç senedi olarak reeskonta tabi tutulabileceği şeklinde açıklama yapmıştır

Böylelikle vergi idaresi bu konuda uzun yıllardır sürdürdüğü görüşünü terketmiş bulunmaktadır.

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın sirkülerine son bölümde yer verilmiştir.

Bu bölümde ise, yapılan değişiklik de dikkate alınarak alacak ve borç senetlerinin reeskontu ile ilgili olarak aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir:

- Reeskont işlemi sadece senede bağlı alacak ve borçlar için sözkonusudur.

- Reeskont işlemi ihtiyaridir (isteğe bağlıdır). Ancak, alacak senetlerini reeskonta tabi tutan mükellefler borç senetlerini de reeskonta tabi tutmak zorundadır.

- Banka, banker ve sigorta şirketleri diğer mükelleflerden farklı olarak senede bağlanmış olsun olmasın tüm vadeli alacak ve borçlarını reeskonta tabi tutmak zorundadır.

- Reeskont işleminde, faiz oranı olarak senette yazılı faiz oranı varsa bu oran dikkate alınmakta, yoksa TC Merkez Bankası'nın kısa vadeli avans işlemleri için belirlediği faiz oranı esas alınmaktadır. Sözkonusu oran halen % 13,75 olup, değerleme gününde geçerli olan oranın farklı olabileceği unutulmamalıdır. Yabancı para cinsinden olan borç ve alacak senetlerinin reeskontunda ise değerleme gününde geçerli Londra Bankalar Arası Faiz Oranının (LİBOR) esas alınması gerekir.

- Reeskont hesaplaması iç iskonto yöntemiyle yapılacaktır. (238 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği)

F = A - [A * 360 / 360 + (m * t)]

(F: Reeskont tutarı, A: Senedin nominal değeri, m: İç iskonto faiz oranı, t: Vade)

- "Reeskonta tabi tutulacak alacak senedi gelir yaratıcı veya hasılat unsuru, borç senedi gider veya maliyet unsuru olmalıdır" şeklindeki yaklaşımı benimseyen vergi inceleme elemanları görüşleri mevcuttur. Buradan hareketle; hatır senetlerinin, avans kapsamında olan senetlerin, devam eden yıllara sari inşaat işleri kapsamında alınan ve verilen senetlerin, karşılık ayrılmış şüpheli alacaklar kapsamında alınan senetlerin reeskonta tabi tutulamayacağı ileri sürülmektedir. Öte yandan, alacak ve borcun KDV ye isabet eden kısmının da aynı yaklaşım çerçevesinde reeskonta tabi tutulamayacağını savunan görüşler mevcuttur. Ancak, gerek bunun ayrımının zorluğu ve gerekse Maliye Bakanlığı'nın alacağın KDV ye isabet eden kısmından da şüpheli alacak karşılığı ayrılabileceği yönündeki genel tebliğinden hareketle bu hususlar oldukça tartışmalıdır.

- Kurumlar Vergisi Kanunu'nun istisnalarla ilgili 5. Maddesinin 3. Fıkrasında yer alan; kurumların kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlarına ilişkin giderlerinin veya istisna kapsamındaki faaliyetlerinden doğan zararlarının, istisna dışı kurum kazancından indirilmesinin kabul edilmeyeceği şeklindeki hükmün reeskont uygulamalarında da dikkate alınması gerekir.

- Reeskont işlemi sadece dönemsellik prensibine göre gelir ve giderin ait olduğu döneme taşınmasını sağlar. Bu nedenle, dönem sonunda yapılan reeskont işlemleri ertesi yıl başında ters kayıtla kapatılır. Tekdüzen hesap planında alacak senetleri için 122 ve 657 hesaplar, borç senetleri için ise 322 ve 647 hesaplar çalıştırılır. Ertesi yıl başında 122 hesap bu defa 647 hesapla, 322 hesap ise 657 hesapla karşılıklı kayıtla kapatılır. (122- Alacak Senetleri Reeskontu Hesabı, 322 – Borç Senetleri Reeskontu Hesabı, 647- Reeskont Faiz Gelirleri Hesabı, 657- Reeskont Faiz Giderleri Hesabı)

- Geçici vergiyle ilgili 217 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde aşağıdaki açıklama yapılmıştır:

"3.2. Alacak ve Borç Senetlerinde Reeskont Uygulaması

21. Vergi Usul Kanununun 280, 281 ve 285 inci maddeleri uyarınca, yabancı para cinsinden olanlar da dahil olmak üzere, vadesi gelmemiş senede bağlı alacak ve borçlar değerleme günü kıymetine irca edilebilmektedir. Bu hüküm uyarınca mükellefler, geçici vergiye tabi kazançların tespitinde, isterlerse vadesi gelmemiş senede bağlı borç ve alacaklarını değerleme gününün kıymetine irca edebileceklerdir.

22. Geçici vergi açısından reeskont yapılmış olması müteakip geçici vergi dönemlerinde veya hesap dönemine ilişkin kazancın hesaplanmasında da reeskont işleminin yapılmasını gerektirmemektedir. Örneğin, üç aylık kazancının tespitinde bu tür alacak ve borçlarını değerleme gününün kıymetine irca etmeyi tercih eden bir mükellef, dilerse altı aylık kazancının tespitinde senede bağlı alacak ve borçlarını değerleme gününün kıymetine irca etmeyebilecektir. Geçici vergi uygulaması yönünden senetli alacaklarını değerleme gününün kıymetine irca eden mükelleflerin, borç senetleri için de aynı uygulamayı yapmaları zorunludur."

Saygılarımızla,

Sözkonusu sirküler aşağıdadır.

RANDIMAN DENETİM YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK VE BAĞIMSIZ DENETİM A.Ş.

Vadeli Çeklerde Reeskont Uygulaması

Tarih 30/04/2013
Sayı VUK-64/2013-9/ Vadeli Çeklerde Reeskont Uygulaması-2
Kapsam

T.C.

MALİYE BAKANLIĞI

Gelir İdaresi
Başkanlığı

VERGİ USUL
KANUNU SİRKÜLERİ / 64

Konusu **:** Vadeli Çeklerde Reeskont Uygulaması

Tarihi **:** 30/04/2013

Sayısı **:** VUK-64/2013-9/ Vadeli Çeklerde Reeskont Uygulaması-2

İlgili olduğu maddeler: Vergi Usul Kanunu Madde 281, Madde 285

1. Giriş

Çeklerde reeskont uygulamasına dair açıklamalar işbu Sirkülerin konusunu teşkil etmektedir.

1.1. 5838 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkındaki Kanuna ilave edilen geçici 2 nci maddede "*31.12.2009 tarihine kadar, üzerinde yazılı keşide tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersizdir*." hükmüne yer verilmiştir.

Mezkûr hükme yönelik olarak mükelleflerin, geçici bir süre ile sınırlı olarak vade getirilmiş olan ileri tarihli çeklerin artık senet olarak kabul edilerek, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun reeskont konusundaki düzenlemeleri karşısında reeskonta tâbi tutulup tutulmayacağı hususunda tereddüde düştüklerinin anlaşılması üzerine, mükellefler açısından uygulama birliğinin sağlanması gayesiyle 12.05.2009 tarihli ve 41 numaralı Vergi Usul Kanunu Sirküleri yayımlanmıştır.

Sözü edilen Sirkülerde özetle, mezkûr geçici 2 nci maddenin gerekçesinde bu maddenin belirli bir süreyle çekin, üzerinde yazılı keşide tarihinden önce ödenmek için muhatap bankaya ibrazının geçersiz kabul edilerek ekonomik sıkıntılarla çeklerin zamanında ödenememesi sonucunda ticari

hayatta karşılaşılan sorunlara ve mağduriyetlere çözüm üretilmesi amacıyla getirildiğinin ifade edildiği, dolayısıyla bu düzenleme ile çeklerin bono ve poliçeler gibi vadeli senet haline getirilmesinin amaçlanmadığı, ayrıca 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun hükümleri gereğince çeke vade konulmasının kabul edilmediği açıklamalarına yer verilerek, çekin ödeme aracı olmasından dolayı senet olarak kabul edilmesi imkân dâhilinde bulunmadığından 5838 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle yapılan düzenlemeye uyan çeklere reeskont uygulanmasının mümkün olmadığı görüşüne yer verilmiştir.

1.2. 20.12.2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 5941 sayılı Çek Kanunu ile 3167 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmış, Kanunun geçici 1 inci maddesinin beşinci fıkrası ile de "*31.12.2011 tarihine kadar, üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersizdir*." hükmü ihdas edilmiş, bilahare 6273 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle 5941 sayılı Kanuna eklenen geçici 3 üncü maddenin beşinci fıkrasında 31.12.2017 tarihine kadar üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersiz sayılmıştır.

Diğer taraftan 5941 sayılı Kanunun,

3 üncü maddesinin sekizinci fıkrasında "*Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihinden önce ibraz edilen çekin karşılığının Türk Ticaret Kanununun 707 nci maddesi uyarınca kısmen veya tamamen ödenmemiş olması hâlinde, bu çekle ilgili olarak hukukî takip yapılamaz. İleri düzenleme tarihli çekle ilgili olarak hukukî takip yapılabilmesi için, çekin üzerindeki düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde bankaya ibraz edilmesi ve karşılıksızdır işlemine tâbi tutulması şarttır*." hükmü,

5 inci maddesinin birinci fıkrasında "*Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılması hâlinde, altı ay içinde hamilin talepte bulunması üzerine, çek hesabı sahibi gerçek veya tüzel kişi hakkında, çekin tahsil için bankaya ibraz edildiği veya çek hesabının açıldığı banka şubesinin bulunduğu yer ya da çek hesabı sahibinin yahut talepte bulunanın yerleşim yeri Cumhuriyet savcısı tarafından, her bir çekle ilgili olarak çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilir...*" hükmü,

6 ncı maddesinin birinci fıkrasında ise "*Karşılıksız kalan çek bedelinin, çekin üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz tarihinden itibaren işleyecek 3095 sayılı Kanuna göre ticarî işlerde temerrüt faiz oranı üzerinden hesaplanacak faizi ile birlikte tamamen ödenmesi hâlinde, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı Cumhuriyet savcısı tarafından kaldırılır...*" hükmü yer almaktadır.

2. İleri Düzenleme Tarihli Çeklerde Reeskont Uygulaması

2.1.İleri Düzenleme Tarihli Çek İle İlgili Düzenlemeler

Mezkûr 41 numaralı Sirkülerin yayımından sonra yapılan kanuni düzenlemeler karşısında çeklerde reeskont uygulaması ile ilgili olarak aşağıda yer alan izahata lüzum görülmüştür.

İlk defa 3167 sayılı Kanuna 28.02.2009 tarihinden 31.12.2009'a kadar uygulanmak üzere ilave edilen çekin üzerinde yazılı keşide tarihinden önce ödenmek için muhatap bankaya ibrazının geçersiz kabul edilmesikuralı önce 5941 sayılıKanunla 31.12.2011 tarihine, sonra da 6273 sayılı Kanunla 31.12.2017 tarihine kadar geçerli hâle getirilmiştir. Kısa bir dönem için geçici mahiyette ihdas edilen kural, bilahare yapılan iki düzenleme ile 31.12.2017 tarihine kadar geçerli hâle getirilmiştir. Mevcut durumda düzenlemenin geçicilik mahiyetini koruduğunu söylemek zor olacaktır.

Diğer taraftan, geçici maddede yer alan mezkûr düzenlemenin yanında 5941 sayılı Kanunun 3, 5 ve 6 ncı maddelerinin yukarıda yer verilen hükümleri incelendiğinde, ileri tarihli düzenlenen bir çekin, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihinden önce ibraz edilmesi hâlinde çekin karşılığının Türk

Ticaret Kanununun 795 nci maddesi uyarınca kısmen veya tamamen ödenmemiş olması hâlinde, bu çekle ilgili olarak hukukî takip yapılamayacağı; ayrıca 6273 sayılı Kanunla getirilen çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının, çekin, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibraz edilmesi, karşılığın bulunmaması ve karşılıksızdır işleminin yapılması hâlinde verileceği; son olarak çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının Cumhuriyet savcısı tarafından kaldırılması için karşılıksız kalan çek bedelinin ödenmesinde kanuni faizin çekin üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz tarihinden itibaren işletileceği görülmektedir.

Mezkûr 3 üncü maddenin gerekçesinde "*...ileri düzenleme tarihli çeklerin üzerinde yer alan tarihten önce,bankaya ibrazedilmesive karşılığının kısmen veya tamamen bulunmaması halinde, bu çekle ilgili olarak karşılıksızdır işleminin ve hukukî takip yapılmasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Bu düzenlemeye göre, ileri tarihli çekle ilgili olarak kambiyo senetlerine özgü hukukî takip yoluna başvurulabilmesi için üzerinde yazılı düzenleme tarihi itibarıyla kanunî ibraz süresi içinde bankaya ibraz edilmesi ve bu Tasarı hükümlerine göre karşılıksızdır işlemi yapılması gerekmektedir*."

Öte yandan, 5941 sayılı Kanunun "*Amaç ve kapsam*" başlıklı 1 inci maddesinin ikinci fıkrasında "*Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde genel hükümler uygulanır*." hükmüne yer verilmiştir. Böylece bu Kanunun 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre özel bir kanun olduğu anlaşılmakta ve bu nedenle de düzenleme tarihinden önce ibraz yasağı ve hukuki takip yapılamama hususlarında 5941 sayılı Kanunun uygulanması lüzumu ortaya çıkmaktadır.

5941 sayılı Kanunun 1, 3, 5 ve 6 ncı maddelerinin yukarıda yer verilen hükümleri ve gerekçeleri birlikte değerlendirildiğinde bu hükümlerle çekin üzerinde yazılı düzenleme tarihine göre ibraz edilmesinin sağlanmasının, diğer bir ifadeyle üzerinde yazılı düzenleme tarihinden evvel ibrazın engellenmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Kaldı ki, Kanunun geçici 3 üncü maddesinde yer alan ve 31.12.2017 tarihine kadar mer'i olan üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazının geçersiz sayılması kuralı bunu tamamen imkânsız kılmaktadır.

2.2. Değerlendirme

2.2.1. 213 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin (B) fıkrasında, vergilendirmede vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyetinin esas alınacağı hükmüne yer verilmiştir. Bu hükme göre vergilendirmede vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin işlemlerin gerçek mahiyeti esas alınmakta, diğer bir ifade ile vergi uygulamalarında olayın görünen yönü değil gerçek biçimi esas alınarak buna göre işlem yapılmaktadır.

Bu itibarla, 5941 sayılı Kanunun geçici hükümlerine göre çekin üzerinde yazılı düzenleme tarihinden evvel ödenmek için bankaya ibrazının 31.12.2017 tarihine kadar geçersiz olması; ayrıca ana maddelere göre çekle ilgili hukuki takip yapılabilmesinin ve karşılıksız çıkan çekle ilgili müeyyide tatbik edilmesinin çekin üzerinde yazılı düzenleme tarihine göre kanuni ibraz süresi içerisinde ibraz edilmesine bağlı olması ve son olarak karşılıksız çıkan çekin bedelinin ödenmek istenmesi hâlinde kanuni faizin, üzerinde yazılı düzenleme tarihine göre kanunî ibraz tarihinden itibaren işlemesi dikkate alındığında, gerçek mahiyeti itibariyle çeklerin vergi uygulamaları bakımından vadeli olma hususiyetini kazandığını söylemek mümkün olacaktır.

2.2.2. 213 sayılı Kanunun 281 inci maddesinde "*Alacaklar mukayyet değerleriyle değerlenir. Mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit alacaklar değerleme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır.*

Vadesi gelmemiş olan senede bağlı alacaklar değerleme gününün kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde, senette faiz nispeti açıklanmış ise bu nispet, açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi uygulanır.

Bankalar ve bankerler ile sigorta şirketleri alacaklarını ya Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddi ile değerleme günü kıymetine irca ederler." hükmü yer almaktadır.

Anılan Kanunun 285 inci maddesinde de "*Borçlar mukayyet değerleriyle değerlenir. Mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit borçlar değerleme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır.*

Vadesi gelmemiş olan senede bağlı borçlar değerleme günü kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde senette faiz nispeti açıklanmışsa bu nispet, açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddinde bir faiz uygulanır.

Banka ve bankerler ile sigorta şirketleri borçlarını, Cumhuriyet Merkez Bankasına resmi iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddiyle, değerleme günü kıymetine irca ederler.

Alacak senetlerini değerleme gününün kıymetine irca eden mükellefler, borç senetlerini de aynı şekilde işleme tâbi tutmak zorundadırlar." hükmü bulunmaktadır.

Buna göre, 213 sayılı Kanun uyarınca vadesi gelmemiş olan alacak ve borç senetlerinin reeskonta tâbi tutulması gerekecektir. Ancak, bir ödeme aracı olarak kullanılmakla beraber yukarıda yer verilen yasal düzenlemeler çerçevesinde vergi uygulamaları bakımından çekin vadeli olabileceği ve değerleme gününde vadesi gelmemiş senede bağlı alacak ve borçlar için uygulanması öngörülen 213 sayılı Kanunda yer alan reeskont uygulamasından yararlanılmasının mümkün olduğu ortaya çıkmaktadır.

3.Sonuç

Uygulamada birliğin sağlanması amacıyla yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusundaileri düzenleme tarihli çeklerin değerleme gününde vadesi gelmemiş senede bağlı alacak ve borçlar için uygulanması öngörülen reeskont uygulamasından yararlanması mümkün bulunmaktadır.

Duyurulur.

Mehmet KİLCİ

Gelir İdaresi Başkanı